Autor Guste Santini
Subota, 11 Siječanj 2003 22:18

na naslovnoj stranici donosi nam Vjesnik od 11. siječnja 2003. godine. Radikalizacija radničkih prava u samo jednoj generaciji, koja živi sve lošije i koja je sve nesigurnija, odlučan je «raskid» sa socijialnim pravima. Bilo kako bilo Vlada će putem Sabora ozakoniti novi zakon o radu. To je tako kad globalizacija i kapital odnos dođu u poziciju da neku nacionalnu ekonomiju tretiraju kao granični trošak, rashod ili/i prihod. To je dobro poznato studentima ekonomskih škola i fakulteta već na prvoj godini studija.

Da je Vlada u svojoj nakani «odlučna» pokazuje stanje među radnicima koji štrajkaju svakim danom u sve većem broju. Na državnoj dalekovidnici o tome se ne raspravlja na primjeren način. Niti u tiskovinama se o tome ne piše na analitički način. U najboljem se slučaju inventariziraju događaji i kao takvi «sele» sa naslovnica. Očito je prihvaćena teza da u odnosu na kapital rad može biti desetruiran. Mogućnosti destrukcije mogu doseći razinu koju još uvijek ne sagledavamo u svojoj konačnici. Azija, Afrika, Južna Amerika, ali i Rumunjska, Ukrajina, Bugarska, Jugoslavija dio su tog i takvog podneblja. Zašto ne i Hrvatska?

O pogledima na odnos rada i kapitala upućujem čitaoca da pročita poglede Alberta Einsteina koje sam prezentirao na ovim stranicama. Kako se slažem sa njegovim pogledima poglede velikog fizičara neću komentirati.

U Sloveniji je stanje ipak različito kao i perspektive rada. To znači da Slovnija ozbiljno vodi računa o faktoriskim dohocima i sa socijalnog aspekta. I Slovenija je prošla svoj put restauracije kapitalizma ali je ona to radila programirano sa primjerenim taktikama i operativnim politikama ne osvrčući se previše na mišljenje «svjetskih autoriteta». Oni su kao što je poznato uvjek u nekoj i nečijoj funkciji.

Ovom prilikom - kao razradu navedenoj tezi - citirat ću jedan stav iz Predgovora «Monopolni kapital» čiji su autori - P.A. Baran & P.M. Sweezy - poznati marsisti u smislu najbolje marrksističke tradicije. U svome Predgovoru sutori citiraju izvještaj «New York Times» od 24 travnja 1962. godine u svezi podsjeta R.F. Kennedyia:

«Bio sam predstavljen u Indoneziji velikoj grupi studenata i jedan mladić je po zavaršetku moga govora ustao i postavio pitanje. U tom pitanju on je opisao Sjedinjene Države kao sistem monopolističkog kapitalizma. Kad je upotrijebio taj izraz, polovica studenata je zapljeskala.

Rekao sam: «Htio bih da ustanovim o čemu se radi. Ovdje predstavljam Sjedinjene Države. Što vi mislite pod monopolističkim kapitalizmom? Što određuje takav opis Sjedinjenih Država? Izraz ste upotrijebili u pejorativnom smislu. Po čemu Sjedinjene Države odgovaraju tom opisu? Što mislite pod monopolističkim kapitalizmom?»

Nisam dobio odgovor. Dodao sam: «Dobro, vi koji ste pljeskali, vi koji ste odobravali kad je taj gospodin upotrijebio taj izraz – što vi razumijete pod monopolitičkim kapitalizmom?» I nijedan nije istupio.»

Baran i Sweezy nastavljaju:

«Kennedy je bio u velikoj zabludi što je smatrao da se radi o neznanju kad su slušaoci odbili da raspravljaju o monopolnom kapitalzmu. Indonezijski studenti, kao i drugi studenti u nedovoljno razvijenim zemljama širom svijeta, znaju mnogo o monopolnom kapitalizmu, jer su vidjeli njegovo najružnije lisce i trpjeli posljedice njegove globalne politike. Ali jedva nas treba čuditi ako oni osjećaju da je to i suviše ozbiljan predmet da bi dopuštao vješte definicije ili domišljate debatne poene.»

Zaključno želim nagalsiti da nije problem samo u smanjenju radničkih prava (stariji će se sjetiti koliko je više sadržaja imla parola: «neotuđivo je pravo samoupravljaća da slobodno raspolaže sa rezultatima svoga i ukupnog društvenog rada»). Nije problem što su plaće toliko male da ne omogućavaju reprodukciju radne snage (kako bi rekao stari dobri Marx). Problem je u tome što radnici nemaju pravo na rad kao što im to Ustav eksplicite garantira. Problem je u tome što se u Hrvatskoj «stvari» događaju a ne upravlja se procesima. Problem je u tome što ova zemlja ne želi prihvatiti načela koje je Sabor definirao donoseći Ustav. Prema tome, Ustav postaje neobvezujući dokument a trebao bi biti temeljni ugovor na relaciji: građani i vlast. Hravatska nije u stanju povećati zaposlenost bez obzira koji i kakav zakon o radu bio na snazi. Nikakav zakon neće otvoriti nova radna mjesta. Prema tome, zakon o radu valja shvatiti kao nastavak redizajna društvenog sustava u pravcu stvaranja «suverene periferne zemlje» u koju će kapital tek ponekad navratiti a neće nikako biti čimbenik hrvatskog razvoja.

Poruka je uobičajena. Gospodo imamo Ustav i koncepcija zemlje je time određena. Valja sačiniti primjerene strategije i operativne politike koje će se ostvariti primjerenim taktikama. Ostalo je samo priča za malu djecu. Ne bi bilo dobro da štrajkovi kreiraju budućnost Hrvatske. Radikalizacija je - uvijek i svuda - samo donosila nove brige i nove troškova «začinjene» individualnim tragedijama koje nisu nikad bile zapisane u statistikama.